

KÜRESEL EKONOMİ VE TÜRKİYE

Süleyman Tuluğ OK

Bilkent Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Yardımcı Doçent Dr.

GLOBAL ECONOMY AND TURKEY

Abstract: This study investigates the concept of globalization, which has appeared in the last quarter of the 20th century. Especially since 1992, when the technological revolution and the Internet erupted, time and space has narrowed, turning the world into a single market place. Globalization has wide effects from a country's carbon dioxide emissions to the size of its informal economy. The new emerging economies, which have developed as a result of globalization are a phenomenon which needs to be carefully studied and could shape the world's future. It is very important to understand the effects of the globalization process on Turkey. Over the last 25 years, our country has opened up very fast and has encountered many income- distributionary problems as a result. These problems in the economy have reflected onto politics as still ongoing instability. At present, the only way that Turkey, whose accession negotiations with the EU are still continuing, can catch the globalization process which it seems to have missed and take its place in international competition, is through the development of technology. Turkey will only be able to complete its globalization and increase its competitiveness on the global market by developing high technology based on innovation and value added.

Keywords: Globalization, Global Economy, Emerging Economies, BRICs, High Technology, Research and Development, Innovation

KÜRESEL EKONOMİ VE TÜRKİYE

Özet: Bu çalışma, 20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı kasıp kavuran, 1992 yılından beri yaşanan teknoloji devrimi ve İnternet sayesinde de zaman ve mekânı daraltan, dünyayı adeta tek bir pazaryeri haline getiren küreselleşme olgusunu çeşitli boyutlarıyla incelemektedir. Küreselleşmenin, ülkelerin karbon dioksit gazı emisyonundan kayıt dışı ekonomilerine kadar geniş etkileri vardır. Küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkan yeni gelişmekte olan ekonomiler, belki de dünyanın yarımını şekillendirecek ve üzerinde dikkatle durulması gereken bir fenomendir. Küreselleşme sürecinin Türkiye üzerindeki etkilerinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Son 25 yıllık yakın tarihimize baktığımızda, ülkemiz hızla dışa açılmış ve bunun sonucunda birçok gelir dağılımı sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Ekonomideki bu sorunlar siyasi alana halen devam eden istikrarsızlık olarak yansımıştır. Gelinen noktada Avrupa Birliği'ne giriş müzakereleri devam eden Türkiye'nin, şu ana kadar ıskalamış görüldüğü küreselleşme sürecini yeniden yakalayabilmesi ve uluslararası rekabette kendine yer edinebilmesinin yolu teknoloji üretmekten geçmektedir. Türkiye ancak inovasyona dayalı yüksek teknoloji ve katma değer üreterek küreselleşmesini tamamlayabilecek ve küresel pazarda rekabet gücünü arttırabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küresel Ekonomi, Gelişmekte olan Ekonomiler, Araştırma ve Geliştirme, Yüksek Teknoloji, İnovasyon

I. GİRİŞ

Globalleşmenin Türkçe karşılığı olarak kullanılan "Küreselleşme", ekonomik içerikli bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Bu açıdan terim, belirsizlik içerse de son yıllarda dünya ölçeğinde ortaya çıkan ilişkiler ve yeni yaşam biçimleri küreselleşmenin niteliği konusunda bazı fikirler vermektedir. İnsanlar ve toplumlar gittikçe üst üste örtüşen hatta ülkelerin sınırlarını bile aşan faaliyetlere girmiştir. Seyahat, iletişim, finansman, ticaret, spor müsabakaları, meslekler ve hatta popüler müzik artık tek bir ülkenin sınırları içine hasredilemez olmuştur.

Değişik ülkelerden insanlar bir araya gelmekte, mal, hizmet ve fikir alışverişinde bulunmakta ve birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmaktadırlar. Bütün bu yaşananlar insanların ulusal düzeydeki düşünce ve ilişki biçimlerinden, uluslararası ölçekte yeni bir ilişki ve düşünme biçimine geçtiklerini göstermektedir.

Buna göre küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, görüşlerin, uygulamaların, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekânların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir.

Bu çalışmanın iki ayrı amacı vardır. Birincisi, çoğu zaman kafalarda berrak olmayan bir mefhum olan küreselleşme kavramını tanımlamak ve tüm boyutlarıyla ele almak, ikincisi de küreselleşmeyi şu ana kadar ıskalamış görünen Türkiye'nin bundan sonraki süreçte rakiplerini yakalayıp geçmesi için neler yapması gerektiğini ortaya koymaktır.

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde küreselleşme öncelikle geniş bir çerçevede ele

alınarak küreselleşmenin farklı tanımlamaları yapılmış, üçüncü bölümde ise küreselleşmenin farklı değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Küreselleşmenin etkisiyle ortaya çıkan gelişmekte olan ekonomiler olgusunun değerlendirildiği dördüncü bölümden sonra beşinci bölümde küreselleşmenin özellikle son 25 yılda Türkiye'ye yansımaları analiz edilmiştir. Türkiye'nin iskalamış gördüğü küreselleşme sürecini yeniden yakalayabilmesi ve uluslararası rekabette rakiplerini geçmesi için ne yapması gerektiği çalışmanın sonuç bölümünde ortaya konulmuştur.

II. KÜRESELLEŞME NEDİR?

Küreselleşme kavramı üzerine birçok farklı tanımlama bulunsa da, sürecin ekonomik vurgusunun ön plana çıktığı görülmektedir. Öncelikle küreselleşme, birçok yazar tarafından küresel bir ekonominin var olmasıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Küreselleşme, ulus ötesi şirketler gibi yeni aktörlerin güçlenmesi, iletişim ve bilişimdeki hızlı değişim ve OECD üyesi ülkelerdeki "serbestleştirme" girişimleridir [1].

Üretimin mekânsal olarak yaygınlaşması, finansal piyasaların entegrasyonu, benzer tüketici mallarının küresel olarak tüketimi küreselleşmenin ekonomik boyutu olarak sergilenmektedir.

IMF, 2002 tarihli "World Economic Outlook" adlı raporunda küreselleşmeyi "ticaret ve finansın entegrasyonu" olarak tanımlamaktadır [2]. Dünya Bankası, 2002 yılında yayınladığı "Küreselleşme, Büyüme ve Fakirlik" adlı raporunda küreselleşme sürecini "dünyadaki ekonomilerin ve toplumların süre giden bütünleşmesi" olarak tanımlamış ve nedenleri olarak "taşıma maliyetlerinin düşmesi, düşük ticari engeller, düşüncelerin hızlı iletişimi, artan sermaye akışları ve artan göç baskısı" olarak sıralamıştır [3]. "Dünya sistemi" bakış açısıyla küreselleşme, kapitalizmin tarihsel gelişiminin ulaştığı son aşamadır.

Diğer yandan küreselleşme, "rekabet edebilirlik" kavramı ile de yakından ilişkilidir. Küreselleşme ile ortaya çıkan bu kavram, bir ülkenin, "ulusal politikasını" küresel pazarın gereklerini, rakiplerine göre daha etkili karşılayabilme yeteneğinde olacak şekilde sürdürülebilmesini ifade etmektedir.

Küreselleşme, ulusal hükümetlerin ekonomik rollerini azaltmış, küresel rekabetin ülkelerden çok, uluslararası şirketler arasında olmasına yol açan bir süreci hızlandırmıştır. Artık küresel rekabet, İngiltere ile Almanya, Japonya ile ABD veya Avrupa ile ABD arasında olmaktan çok, Fuji ile Kodak, Boeing ile Airbus, Compaq ve Toshiba arasında olmaktadır.

Bu süreç aynı zamanda iş dünyası ile ulus devletler arasında giderek artan bir amaç çakışmasının varlığını da haber vermektedir. Uluslararası şirketlerin en ucuz emeği, en düşük vergileri ve en az çevre koruma yasalarını talep etmeleri daha şimdiden bu sürecin yoğun bir çıkar ve amaç çatışması doğuracağını göstermektedir.

Hangi açıdan ele alınırsa alınsın, teknolojik gelişmeler, ekonomik ve ideolojik etkenler küreselleşmenin ana etkenleri arasında sayılabilir. Bilişim teknolojilerinin ucuzlaması ve yaygınlaşması bilgi akışını hızlandırmış, zaman, mekân ve mesafe algılarını değiştirmiş, kültürleşme sürecine ivme kazandırarak küresel değerlerin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Halen devam eden bu süreç, yeryüzü toplumlarının tümünü ilgilendirdiği için üzerinde durulması gereken bir olgudur.

III. KÜRESELLEŞMENİN ETKİLERİ

Yapılan çalışmalarda bir ülkenin küreselleşme derecesi ile rekabet gücü arasında doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir [4]. Küreselleşmesini büyük ölçüde tamamlamış ülkelerin, uluslararası rekabette küreselleşme seviyesi daha düşük olan ülkelere karşı belirgin bir mukayeseli üstünlük ve rekabet avantajı elde ettikleri görülmüştür [5].

Bir başka çalışmada ise, ülkelerin küreselleşme dereceleri ile kayıt dışı ekonomilerinin boyutu arasında güçlü bir ters ilişki gözlenmiştir. Karanlık tarafı en fazla olan ekonomilerin, aynı zamanda küreselleşmesini tamamlamamış, dünyayla bağlantıları sınırlı olan Panama, Nijerya, Tayland, Kolombiya, Filipinler gibi ülkeler olduğu görülmektedir. Burada küreselleşme seviyesinin ülkedeki şeffaflığın bir göstergesi olarak yorumlanması yanlış olmaz [6].

Bir diğer çalışmada, küreselleşme seviyesi ile karbon dioksit (CO₂) gazı emisyonu arasında doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. ABD, Avustralya, Kanada ve Singapur gibi yüksek derecede küreselleşmiş ülkelerde kişi başına düşen karbon dioksit emisyonunun, küreselleşmesini tamamlayamamış ülkelere göre çok daha fazla olduğu gözlenmiştir. Bu sonuca göre küreselleşmiş ülkeler, aynı zamanda yerkürenin havasını en çok kirleten ülkelerdir [7].

IV. GELİŞMEKTE OLAN EKONOMİLER OLGUSU

Küreselleşme süreci, dünya ekonomisindeki güç dengelerini de hızla değiştirmektedir. Gelişmekte olan ülkeler ve eski Sovyet Bloğu, pazar ekonomisine dönük reformları gerçekleştirdikçe ve sınırlarını serbest ticarete ve yatırıma açtıkça, giderek daha fazla ülke sanayileşmeye başlamış ve küresel ekonomide bir oyuncu olarak yerini almıştır. 20 yıl önce dünya ekonomisi denildiğinde akla büyük ölçüde gelişmiş G7 ülkeleri

gelirken, 20 yıl sonra "emerging economies", yani gelişmekte olan ekonomileri konuşmanın vakti gelmiştir.

Artık dünya ekonomisini anlamak için bu yeni dünyayı, özellikle de Asya'yı anlamak ve takip etmek gerekmektedir. Ortadaki birçok istatistik ekonomik gücün ABD, Batı Avrupa, Japonya ve Avustralya eksenli "gelişmiş" ülkelerden özellikle Asya'daki gelişmekte olan ekonomilere kaymakta olduğunu göstermektedir.

Çin ve Hindistan'ın başını çektiği, en önemli dördünün BRIC, yani Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin olarak tabir edildiği bu yeni gelişmekte olan ülkeler grubu, dünya ekonomisine tarihinin en büyük ivmesini kazandırmanın eşiğindedir.

Gelişmekte olan pazarlar, dünya ekonomisinde birçok bakımdan hızla büyümektedirler. Dünya ihracatındaki payları 1970'deki %20'den %43'e fırlamıştır. Şimdiden dünyadaki enerjinin yarısından fazlasını tüketmektedirler ve son 5 yılda petrol talebindeki artışın %80'nine neden olmuşlardır. Aynı zamanda dünya döviz rezervlerinin %70'ini ellerinde tutmaktadırlar. Gelişmekte olan ekonomiler hâlihazırda, satın alma paritesine göre ölçüldüğünde (yani daha fakir ülkelerdeki düşük fiyatlar dikkate alındığında), dünya Gayri Safi Hâsılası'nın yarısından fazlasını sağlamaktadırlar.

Daha da çarpıcı olanı, bu ülkeler son 5 yılda ortalama %7 oranında büyüyerek tarihin en yüksek büyüme hızına imza atmış ve aynı periyotta gelişmiş ülkelerdeki ortalama %2,3'lük büyümeyi katlamayı başarmışlardır. IMF tahminlerine göre önümüzdeki 5 yılda gelişmekte olan ekonomiler yılda ortalama %6,8 oranında büyüyecek, gelişmiş ülkeler ise ancak %2,7'lik bir rakama ulaşabilecektir. İki grup da bu şekilde devam ederse, 20 yıl içerisinde gelişmekte olan ekonomiler satın alma paritesine göre dünya toplam üretiminin üçte ikisini sağlayacaktır [8].

Gelişmekte olan pazarların kazandırmış olduğu ivme sayesinde 2000 yılından bu yana dünya kişi başına geliri yılda ortalama %3,2 artmıştır. Bu oran, "Altın Çağ" olarak adlandırılan, Avrupa ve Japonya'nın savaş sonrasında ekonomilerini yeniden inşa ettikleri 1950-1973 periyodunda yaşanan %2,9'luk büyümenin bile üstündedir. Sanayi devrimindeki ekonomik büyümenin çok üstünde olduğu işe kesindir.

Her ne kadar 2006 yılının yaz aylarında piyasalarda yaşanan dalgalanmalar gelişmekte olan pazarların zengin ekonomilere göre daha kaygan zeminli olduğunu bize hatırlattıysa da, serbest piyasaya doğru sağlam mali ve para politikalarıyla ve daha iyi eğitimle yürüdüğü sürece uzun vadeli perspektifleri mükemmel gözükmektedir. Gelişmiş dünya yükselen devlere nasıl karşılık verirse versin, bu şartlar altında ekonomik güçleri büyümeye devam edecek ve zenginler kulübü de bu yeni

devrimin nefesini ensesinde artarak hissetmeye devam edecektir.

Küreselleşmenin doğal bir sonucu olarak gelişmekte olan ekonomiler, küresel üretim sistemine giderek daha fazla entegre olmuşlar ve bunun sonucunda da son on yılda dünya ticaret ve sermaye pastalarından daha fazla pay almaya başlamışlardır. İnternet, herkesin hayatını değiştirmiş ve sınırların ötesinde üretim yapmayı mümkün kılmıştır. Bilgi teknolojisi sayesinde daha önce yerinden uzakta yapılması mümkün olmayan muhasebe gibi hizmetlerin uzaktan sağlanması gerçekleşmiş, bu da gelişmiş ülkelerdeki birçok sektörü Çin, Hindistan ve diğer ülkelerden gelen rekabete açmıştır.

Önümüzdeki on yıl içerisinde, hane gelirleri insanların genellikle ihtiyaç dışı maddelere yönelmeye başladıkları eşiği aştıkça, 1 milyara yakın yeni müşteri küresel pazara girecek ve ihtiyaçlarını bu yeni oluşan pazardan karşılayacaklardır.

2040 yılı için yapılan tahminler Çin ve ABD'yi kafa kafaya dünyanın en büyük iki ekonomisi olarak göstermekte, hemen arkalarından Hindistan, Japonya ve Meksika gelmekte, Rusya 5., Brezilya 6., Almanya 7., İngiltere 8. ve Fransa 9. büyük ekonomi olarak sıralanmaktadır. Burada enteresan olan ekonomik güç dengesindeki çarpıcı değişimdir. "Gelişmekte olan Ekonomi" sınıflandırmasına giren 5 ülke, 2040 yılında ilk 10'un içerisinde gözükmektedir. Çin dünyanın 1 numaralı ekonomisi haline gelmekte ve geleneksel Avrupalı güçler Almanya, İngiltere ve Fransa sıralamada aşağılara kaymaktadırlar [9].

Küreselleşmenin faydaları olacağı gibi maliyetlerinin olması da kaçınılmazdır. Bütün bu gelişmelerin sonucunda Batı dünyasında da küreselleşme kurbanları olacaktır. Küresel işgücüne 1,5 milyar kişi eklenmesi ve birçok hizmetin ucuz işgücüne sahip ülkelere kaydırılmasıyla birlikte işverenin pazarlık gücü artmıştır. Bunun sonucunda işçilik maliyetleri düşmüş ve zengin işveren Batılılar daha da zenginleşmiş, karlılıkları artmıştır. Ancak buna karşın Almanya, Japonya ve ABD gibi ülkelerdeki emekçi sınıfın, orta direk bir işçinin ücretinde hiçbir hareket olmamıştır.

Bu durumdan kaynaklanan hoşnutsuzluklar, homurdanmalar ve protestolar olmaktadır ve olacaktır da. Birçok ülkede küreselleşme karşıtı gösteriler yapılmakta, hükümetler göreve çağrılmakta ve yerli işçisini korumak için önlemler almaya çağrılmaktadır. Bunun için hükümetlerin daha müdahaleci olmaları, korumacı tedbirler almaları istenmektedir.

Gelişmekte olan ekonomilerde serbestleşme ve piyasa ekonomisine geçiş sonucunda kazanılan zaferin zengin dünyayı daha korumacı, daha müdahaleci hale getirmesi gerçekten ironik bir durum olurdu.

Küreselleşmiş, serbest piyasa kurallarının hüküm sürdüğü bir dünya, çoğu insanın zenginlik ve fırsata sahip olduğu bir dünya olacaktır. Böyle bir dünya, insanların %80'inin ekonomik durgunluk içinde olduğu bir dünyadan ne olursa olsun daha iyidir.

V. TÜRKİYE KÜRESELLEŞMENİN NERESİNDE?

Küreselleşmeye ve bilgi toplumuna giden yolda teknolojik, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yapılar arasında çok yönlü bir etkileşim bulunmaktadır. Bu gün Türkiye zaten sanayileşme sürecine geç kalmış bir ülke olarak bilgi toplumuna da özellikle teknolojik gecikme nedeniyle yetişememiştir. Bunun yanı sıra ekonominin üç ana sektörü olan tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin ülkemizin Gayri Safi Milli Hâsılası (GSMH) içerisinden aldıkları paya bakıldığında son 25 yılda hizmet sektörüne doğru bir eğilim olmasıyla beraber; son yıllarda ülkemizde firma değeri bakımından en tepede olan kuruluşların haberleşme, medya ve elektronik sektörleri gibi bilgi tabanlı alanlarda faaliyet göstermesi de yeni ekonominin ülkemizdeki etkileri olarak değerlendirilebilir.

Küreselleşme sürecinde ise Türkiye'nin, 1980'li yıllardan itibaren izlenen liberal ve dünya ile bütünleşmeye yönelik politikaların neticesinde, artık küresel bir oyuncu haline geldiği söylenebilir. Türkiye'nin ekonomik küreselleşmesi, 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlayan ekonomik serbestleşmesiyle eş zamanlıdır [9, 10]. Son yıllarda ekonomik alandaki makro nitelikteki olayların (ekonomik krizler, büyüme oranları vs.) ekonomistler tarafından dış kaynaklara bağlanması da bu saptamayı doğrular niteliktedir.

Türkiye'nin ekonomik tarihinin son 25 yılının küreselleşme süreciyle iç içe geçmesi şöyle özetlenebilir: 1980 İstikrar programıyla başlayan serbestleşme ve dışa açılma süreci, 1983-1987 yılları arasında ihracata dayalı büyüme stratejisinde başarılı olmuştur. Sermaye hareketlerinin serbestleştirilmesinden faydalanan hükümetler altyapı yatırımları sayesinde büyümeyi sürdürülebilmiş ancak enflasyonla mücadelede başarısız olmuşlardır.

1987 yılında siyasi rekabetin artması hükümet üzerindeki gelir dağılımının giderek bozulmasından kaynaklanan baskıları artırmış, makroekonomik bir rasyonaliteye sahip olmadan dışa açılma sürecinden kaybedenlerin zararlarını popülist politikalarla tazmin etmeye yöneltmiştir.

1988 yılında kambiyo rejiminin tamamıyla serbestleştirilmesi 1991 yılında iktidara gelen koalisyon hükümetine yeni araçlar sağlamış, kısa vadeli borçlanma yoluyla sürdürülen büyüme; kısa vadeli fon çıkışı

sonucunda 1994 yılında ülkenin en önemli ekonomik krizlerinden biriyle sonuçlanmıştır.

Sermaye piyasalarının derinleşmeden dışarıya açılmış olması bu süreci tetikleyen en önemli unsur olmuştur. Siyasi istikrarsızlık ve birbirini takip eden koalisyon hükümetleri yönetiminde 1995-1998 yılları hızlı büyümeye ve yüksek enflasyona tanık olmuştur. Bunun en önemli nedeni serbestleşmenin en son aşaması olan Gümrük Birliği'yle artan ithalat hacmidir.

1999 yılı sonunda uygulamaya konulan istikrar programı, finansal sistemi daha da kırılgan hale getirmiştir. Türkiye'ye giren spekülasyon amaçlı yabancı sermaye ve piyasa riski giderek artarken, yeterli derecede doğrudan yabancı yatırım çekme konusunda başarısız olunmuş, bunun sonucunda mali ve parasal hedeflerin tutturulmasına karşın Şubat 2001'de siyasi bir tetiklemeyle sistem çökmüş ve ülkenin en önemli krizi yaşanmıştır.

Gelir dağılımı bakımından serbestleşme yılları ücretlilerin ve tarım kesiminin reel ücretlerinin sürekli düşmesiyle sonuçlanırken; popülist politikalar sayesinde elde edilen kazanımlar krizlerde yitirilmiştir. Gelir dağılımı bu kesimlerin aleyhine giderek bozulmuş ve emek piyasası marjinalleşmiştir.

Küreselleşme vaat ettiği ekonomik büyümeyi sağlamış ancak dışa açıklık ve finansal piyasalarla bütünleşme gelir dağılımına zarar vermiştir. Türkiye'nin son 25 yıllık deneyimi, küreselleşmenin gelir dağılımı bakımından negatif sonuçlarının tipik bir örneği olarak nitelendirilebilir.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

İçinde bulunduğumuz dönemde; yeni ekonominin teknoloji devrimiyle ülkeler arası ulaşım ve haberleşme imkânlarını artırması, küreselleşmenin de uluslararası ticari engelleri ve ekonomik ayrımcılığı azaltması dünya ticaret hacmini arttırmış ve dolayısıyla dış ticareti ülkeler açısından daha stratejik bir konuma getirmiştir. Bu kapsamda ihracat, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin kalkınmaları açısından en üst düzeyde kritik öneme sahiptir.

İhracat kalemleri arasında ise Türkiye'nin rekabetçiliğini artırması ve çağdaş dünyayla rekabet edebilmesinin yolu, teknoloji üretmekten geçmektedir. Türkiye ancak yüksek teknoloji mal ve hizmetleri üretmek ve bunları yüksek fiyatla, yüksek kar marjıyla satarak ekonomisini sağlam, sağlıklı ve kendine yeterli bir yapıya kavuşturabilir.

Bu yüzden teknoloji üretimi, Türkiye'nin orta ve uzun vadede ekonomik bağımsızlığını kazanması ve kendi ayaklarının üzerinde durması için çok önemlidir.

Teknoloji üretemeyen ülkeler ve toplumlar, ekonomik ve kültürel bağımlılığa ve her zaman için “öncü” değil “takipçi” olmaya mahkûmdurlar.

Türkiye, hâlihazırda teknoloji üretememektedir. Dünya ihracatında lider olan ülkelerin ihracatlarında, yüksek fiyatlara sahip yüksek teknoloji ürünleri büyük pay almaktadır. Bu oran Güney Kore’de %28,5, ABD’de %27, Hong-Kong’da %26 iken, Türkiye’de yüksek teknoloji ürünlerinin toplam ihracata oranı sadece %6’dır.

İhracatımızın büyük bir çoğunluğu düşük teknoloji kullanan, düşük katma değerli ve dolayısıyla düşük fiyatlı ürünlerden oluşmaktadır. Bunların içinde tekstil ürünleri %29, motorlu kara taşıtı ve römorklar %15 ve ana metal sanayi ürünleri %11 ile ilk üç sırayı almaktadır.

Günümüzde dış ticarete artık önemli olan ne kadar ileri teknoloji ürünü satabildiğinizdir. Hızla ilerleyen bilgi çağında talep, bilgi-yoğun, teknoloji-yoğun mal ve hizmetlere yönelmektedir.

Ülkelerin gelişmişlik sıralamalarında en önemli göstergelerden bir tanesi, ne kadar teknoloji ihraç ve ithal ettiklerini gösteren “teknoloji ödemeler dengesi”dir. Türkiye’nin bu alanda geri kalmasının sebepleri nelerdir? Buna tek kalemde verilebilecek olan cevap, “Teknoloji Politikaları”nın eksikliğidir.

Türkiye’de çok önemli bir AR-GE, araştırmacı ve patent açığı vardır. Avrupa Birliği ve OECD ülkelerinde AR-GE’nin Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla içindeki payı %2’lerde iken, bu oran Türkiye’de %0,66’dır [11].

Milyon kişi başına patent sayısı Avrupa Birliği ülkelerinde yılda 350 iken, Türkiye’de yılda sadece 3,5’dür. Yine Avrupa Birliği ülkelerinde, istihdam edilen 10 bin nüfus başına düşen araştırmacı sayısı 56,8 iken, Türkiye’de bu sayı 11,2’dır. Kişi başına düşen AR-GE harcama miktarı AB-15 ülkelerinde 510 dolar, OECD-30 ülkelerinde 567 dolar iken, Türkiye’de 43 dolardır [12].

Sonuç olarak, Türkiye’nin hâlihazırda bulunduğu Küresel Rekabet Endeksinde 125 ülke arasında 59.luktan, Küreselleşme Endeksinde ise 62 ülke arasında 57.likten kurtulması gerekliliği aşikârdır [7, 13].

Bunu başararak her iki endekste de gelişmiş ülkeleri yakalamasının ve küresel pazarda bir mukayeseli üstünlük sağlayarak rekabet gücünü artırmasının yegâne yolunun ise inovasyona dayalı yüksek teknoloji ve katma değer üretmekten geçtiği çok açıktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

[1] Campanella, M.L. (1993). The Effects of Globalization and Turbulence on Policy Making Process. *Government and Opposition*, 28(2), 190-205.

- [2] IMF. (2002). *World Economic Outlook*. Washington D.C: IMF Press.
- [3] The World Bank. (2002). *Globalization, Growth and Poverty*. Oxford: Oxford University.
- [4] Aiginger, K. (1998). A Framework for Evaluating the Dynamic Competitiveness of Countries. *Structural Change and Economic Dynamics*, 9(2), 159-188.
- [5] Carayannis, E. & Sagi, J. (2001). New vs. Old Economy: Insights on Competitiveness in the Global IT Industry. *Technovation*, 21(8), 501-514.
- [6] Andersen, T.M. & Herbertsson, T.T. (2003). Measuring Globalization. *IZA Discussion Papers*, Institute for the Study of Labor, IZA DP No: 817.
- [7] The A.T. Kearney / Foreign Policy Globalization Index. (2006). *Foreign Policy*. Washington D.C: Carnegie Endowment for International Peace.
- [8] A Survey of the World Economy. (2006). *The Economist*, 16 September, 1-18.
- [9] Öniş, Z. (1998). Reflections on Developing Countries’ Debt Problems. *State and Market: The Political Economy of Turkey in Comparative Perspective*. İstanbul: Boğaziçi University Press.
- [10] Öniş, Z. (2000). *The Turkish Economy at the Turn of a New Century: Critical and Comparative Perspectives*.
- [11] EUROSTAT. (2006). *European Business: Facts and Figures, Data 1995-2005*, Luxembourg.
- [12] OECD. (2005). *Science, Technology and Industry Scoreboard*. Paris: OECD Publications.
- [13] World Economic Forum. (2007). *Global Competitiveness Report 2006-2007*. Geneva: WEF Press.

Süleyman Tuluğ OK (tulug@bilkent.edu.tr) has a B.Sc. degree from Middle East Technical University in Electrical-Electronics Engineering, an M.B.A. degree from California State University-Los Angeles in Business Economics and a Ph.D. degree from Marmara University in Business Administration. For a long time, he served at top-executive positions for blue-chip companies such as Sabancı Holding, Koç Holding and Doğu Otomotiv Holding. He is currently working as an Assistant Professor for the Faculty of Business Administration at Bilkent University. His research areas are Corporate and Multinational Finance, Contemporary Turkish Economy, Outsourcing / Offshoring and Foreign Direct Investment.